

HARADSHISTORIER

Av Eivon Renberg, Boden

Gles stämpling

Det går många historier om min far Frans Renberg och hans slagfärdighet, men själv har jag inte hört så många, men denna berättades för mej av Tave Hedström.

Förr i tiden skulle den som hade häst och skulle köra i skogen själv skaffa huggare och avlöna dom av det pris som han avtalade med skogsbolaget. För att kunna göra det så måste han titta på stämplingen eller avverkningstrakten och den skulle ju helst vara tätt stämplad och bra lutningsförhållande mm. Det kallades att fara och ”skoda”. Nu hade min far fått ett sådant bud från förvaltaren för Svanö AB, Alarik Wallmark.

Efteråt träffades dom och förvaltaren frågade ”Nå vad tyckte Renberg”? Fick efter en stund svaret ”Jaa hä koom en tjider å flöug å i tråo han fluyg än”. Wallmark tittade oförstående, men vad menar Renberg med det? ”Ja han fann ingärst slå fast”.

Slå fast betyder sätta sej. Så det var en gles stämpling, hur det sedan gick förtäljer inte historien.

Översättning: ”Ja det kom en tjäder och flög och jag tror den flyger än”.

En annan episod där jag själv var med som åhörare. Vi bodde nedi Göli-swidja och åkrarna eller linderna gick opp mot landsvägen och en söndag kom det in en karl och sa sej komma från Boden och nu undrade han om han med sällskap kunde få plocka svamp där vid vägen. Jodå, svara pappa med glimten i ögat, allt det korna har lämnat så är det bara att plocka. Han sa det givetvis på pitebondska men jag översätter direkt.

I Harads var tideräkningen som i övriga världen men det fanns även vissa personer som indelade året som före och efter husmoderfesten på Edeborg. Den var mycket uppskattad av både barn och vuxna med sång och sketcher på scen och olika nöjen för barnen i lilla och stora salen.

1943 hade det varit extra livat för oss barn. När vardagen kom och vi kom till skolan så fick vi tidernas utskällning av kantor Billfors för att vi hade varit för högljudda och skämt ut oss.

Vi hade börjat med en skoltidning som vi fick fylla med olika saker och jag försökte med nedanstående och en annan historia på lulebondska ett språk som

aldrig talades i skolan men man förstod ju allt som sades. Det finns inga regler hur det stavas, uttalet förändras från kusten och ju längre man kommer opp efter älven.

Alltnog Valter Billfors hade sparat dessa historier och sände tillbaks ”manuset” till mej 1977! Så nu skriver jag dom ånyo.

Om Hååras jö sko dikt in litar värs
Hån blöi ju ott fin eller bra
I titts väl jö skull håå borti i miokt dåriröis
So jö blöi gul o bla

Hååras jer in underlig böi
Swålle jer eldre en kärka jer nöi
tvo presta håå ve förunderlit nåo
män enda jere skralt ve vår tråo

Ångan dom skraal upa festan
som om dom våor upi iln
o om dom ott blöi sneell o tööst nestan
som i meos
so sko dom tågas ini biln
o fåras ve upa i bantuktheos.

Kaaran o kunin dom klåga
att ränschåonan jera skreop
o kaaran som föreot breoke hå ståormågan
för dom vexn in o ott eot.

Å åll sko håå se in köttböit upa kårta
Öngen fa mitsi som förr men hårta

Översättning

Om Harads jag skall dikta en liten vers den blir ju inte fin eller bra ni tycker väl jag borde få stryk av ett mjukt granris så jag blir gul och blå.

Harads är en underlig by Swallet är äldre än kyrkan är ny, två präster har vi konstigt nog men ändå är det illa med vår tro. Ungarna skriker på festerna som om dom var i elden om dom inte blir snäll o tyst nästan som en mus så skall dom tas till bilen och åkas med till ett barntukthus. Karlarna och kvinnorna dom klagar att ransonerna är odryga och karlarna som förut brukar ha stormage, för dom växer magen in och inte ut. Alla skall ha en köttbit på ransoneringskortet ingen får mycket som förut men hälften.

Den andra historien var så här:

He vär are 1920 hån Agust o jö rääst dill Stockholm. Si he wär so att hån Agust hädd so röschlit ilt utti i bäin, so ve våor dill doktorn o hån bäädñ Agust fåra dill Stockholm för att leta operer se. Den töin djicke ott nä bato so ve åkt ve toge. Ve hädd tvo käppsäck som ve hädd omböjteskleda ini. O när toge stäne upa nägen stätiåon kom konduktöörn o råope omböjte o da bött ve kleda. Upa åäll stätiåonan konduktöörn råope omböjte so bött ve. När ve da enteligen kom främ dill Stockholm so djick ve ett gatin o sag upa heosa. Da fick jö söj i heos där e häängd in ståor stjilt o upa hån ståoe Opera. Da sää jö ”Hina Agust sko do gå in”. O för att komas in fick ve betåla fem kråon wår, o tantsän i ve fiick bara in litn päppersböit. Da ve kom in väre fullt ve kaaran o kwinnen o dom sprette ve bäina o figurere. Hån Agust sag utti me o jö sag utti hån, o ve stjömdes begge tu, da sää jö ”nu fåra ve häim Agust” o he ve djåol. O tantsän i da ve kom upa toge so hädd ve bött om ålla kledo ve hädd ve oss da ve fåor häima so jö sää neo da konduktöörn råop omböjte so böjt ott ve om nä mäir. Hån Agust fick bra uti bäine o ve wåor åldri mäir dill Stockholm.

Översättning:

Det var år 1920 August och jag reste till Stocholm. Se det var så att han August hade så rysligt ont i ett ben så vi var till doktorn och han bad August resa till Stockholm för att låta operera sig. Den tiden gick det inga båtar så vi åkte tåg. Vi hade två resväskor som vi hade ombyteskläder i. När tåget stannade på någon station så kom konduktören och ropade ombyte och då bytte vi kläder. På alla stationer konduktören ropade ombyte så bytte vi kläder.

När vi då äntligen kom fram till Stockholm så gick vi efter gatorna och såg på husen. Då fick jag se ett hus där det hängde en stor skylt där det stod Opera. Då sade jag ”här August skall du gå in. Och för att kommas in fick vi betala fem kronor var och tänk er vi fick bara en liten pappersbit. Då vi kom in var det fullt med karlar och kvinnor och dom sprätta med benen och figurerade. Han August såg i mej och jag såg i han August och vi skämde båda. Då sade jag: nu far vi hem August och det vi gjorde. Och tänk er när vi kom på tåget så hade vi bytt alla kläder vi hade med oss när vi for hemifrån så jag sade nu då konduktören ropar ombyte så byter vi inte om mera.

August fick bra i benet och vi var aldrig mer till Stockholm

